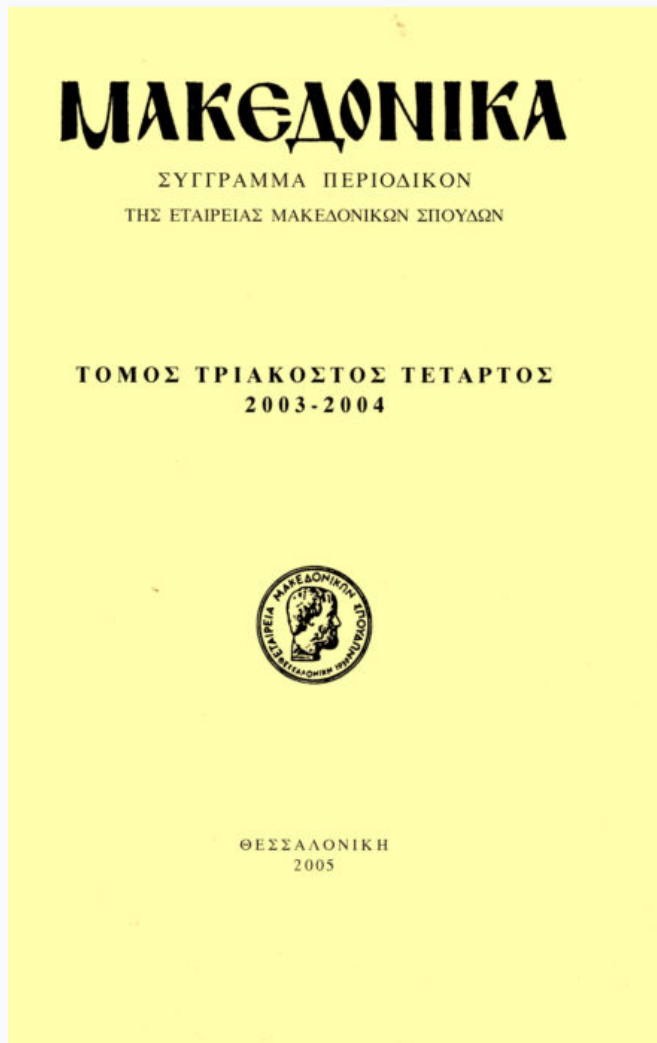

Μακεδονικά

Τόμ. 34, Αρ. 1 (2004)

1906, στον Αλμυρό του Ν. Μαγνησίας το Μακεδονικό, το Βορειοηπειρώτικο, το Θρακικό ζήτημα

Αθ. Ε. Καραθανάσης

doi: [10.12681/makedonika.882](https://doi.org/10.12681/makedonika.882)

Copyright © 2014, Αθ. Ε. Καραθανάσης

Άδεια χρήσης [Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/).

Βιβλιογραφική αναφορά:

Καραθανάσης Α. Ε. (2004). 1906, στον Αλμυρό του Ν. Μαγνησίας το Μακεδονικό, το Βορειοηπειρώτικο, το Θρακικό ζήτημα. *Μακεδονικά*, 34(1), 410-414. <https://doi.org/10.12681/makedonika.882>

ζωγράφου, στά όποια ή κεραία αὐτή έχει έλαφρά κλίση πρὸς τὰ άριστερά. Τέλος, τό γράμμα πού έπεται τοῦ τονούμενου δ μπορεῖ νά είναι I, P ή Γ, άπό τὰ όποια πιθανό-τερο φαίνεται τό δεύτερο.

Έτ(ους) · ϚϙN: *ιν(δικτιώνος)* E: Έτος 6950 άπό κτίσεως κόσμου ή 1441/42 μ.Χ., πού είχε πράγματι ινδικτιώνια 5. Έτσι μποροῦν νά χρονολογηθοῦν πλέον μέ ακρίβεια οἱ ένδιαφέρουσες τοιχογραφίες τοῦ ναοῦ, οἱ όποίες έχουν τοποθετηθεῖ άπό τόν Στ. Πελεκανίδη στίς άρχές τοῦ 15ου αἰ. καί άπό τόν Ε. Τσιγαρίδα γύρω στά 1430⁷.

Άς σημειωθεῖ έδῶ ότι ή Άγία Τράπεζα τοῦ ναοῦ⁸ έχει ως βάση άδημοσίευτο μαρμαρίνο επιτύμβιο βομό (εικ. 2), διαστάσεων 68x34-44x27-32,5 εκ., ό όποίος είναι τοποθετημένος ανάποδα καί μέ τήν κύρια όψη του, στό άνω άκρο τής όποίας ύπάρχει τό όνομα ΠΑΡΜΕΝΙΑΔΗΣ (εικ. 3), στραμμένη πρὸς άνατολάς. Στήν ύπόλοιπη επιφάνεια τής ίδιας όψης ύπάρχουν ίχνη πολύ φθαμένης επιγραφής τεσσάρων ή πέντε στίχων (διακρίνονται κάποια μεμονωμένα γράμματα, όπως ένα Α στήν προτελευταία σειρά καί ένα Υ στήν τελευταία).

Άκόμη, στόν βόρειο τοίχο τοῦ ιεροῦ⁹ ύπάρχουν χαραγμένα ή γραμμένα μέ μελάνι, πιθανότατα κατά τόν 18ο αἰ., πολλά όνόματα, μεταξῦ τῶν όποίων τὰ έξῆς: *στάμο, νάστο, σινετου, ανδρόνικος, παρασκεβα, τζαράτο*.

ΓΙΩΡΓΟΣ ΓΚΟΛΟΜΠΙΑΣ

1906, ΣΤΟΝ ΑΛΜΥΡΟ ΤΟΥ Ν. ΜΑΓΝΗΣΙΑΣ ΤΟ ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΟ, ΤΟ ΒΟΡΕΙΟΗΠΕΙΡΩΤΙΚΟ, ΤΟ ΘΡΑΚΙΚΟ ΖΗΤΗΜΑ

Άπό τήν 1 Ίουλίου 1906 ως τίς 31 Δεκεμβρίου τοῦ ίδιου έτους κυκλοφόρησε σέ δώδεκα φύλλα στόν Άλμυρό τοῦ Ν. Μαγνησίας μία μικροσκοπική έφημερίδα διαστάσεων 11x8,5 έκατοστά. Έκδότης τής έφημερίδος ό φαρμακοποιός Άλέξανδρος Άστέριος καί άρχικός τίτλος τής *Τό Μικριον τοῦ Άλμυροῦ* μέ υπότιτλο *Ή μικροτέρα τῶν έφημερίδων τοῦ κόσμου*. Ή πρωτοτυπία τής ήταν τὰ χρώματα τῶν φύλλων: τό πρώτο φύλλο ήταν γκριζωπό, τό δεύτερο πρασινωπό, ένῶ στό φύλλο τής 1 Σεπτεμβρίου ό τίτλος έχει αλλάξει καί γίνεται *Τό Μεγαλειον τοῦ Άλμυροῦ* καί τό χρώμα τοῦ φύλλου τώρα είναι ρόζ, οἱ διαστάσεις του είναι 16x11 καί οἱ σελίδες του έχουν αὔξηθεῖ σέ όκτώ. Τήν 1 Οκτωβρίου 1906 αλλάζει καί πάλιν ό τίτλος, ή έφημερίδα τιτλοφορεῖται *Άλμυρός* μέ υπότιτλο *Έφημερίς Έθνική καί τῶν τοπικῶν συμφερόντων*, ένῶ αὔξάνονται καί οἱ διαστάσεις σέ 20x14,5 έκατοστά καί τό χρώμα τοῦ φύλλου γίνεται λευκό. Στό φύλλο αὐτό εμφανίζονται ως συνεργάτες ό διαχειριστής Κ. Πλάκας, δάσκαλος, ό γνωστός έφορος άρχαιοτήτων Θεσσαλίας Άπόστολος Άρβανιτόπουλος, ό έπίσης γνωστός Νικόλαος Γιαννόπουλος άναγραφόμενος ως *άρχαιολο-*

7. Βλ. αντίστοιχα Πελεκανίδης, *δ.π.*, σ. 18 καί Ε. Τσιγαρίδας, «Συμβολή στή χρονολόγηση τῶν τοιχογραφιῶν τοῦ ναοῦ τής Κομήσεως τής Θεοτόκου στό Ζευγοστάσι Καστοριάς», *Φίλια έτη εἰς Γεώργιον Ε. Μυλωνάν*, τόμ. Γ', Άθήνα 1989, σ. 337 σημ. 30, καί ό ίδιος, *Τοιχογραφίες τής περιόδου τῶν Παλαιολόγων*, *δ.π.*, σσ. 311, 340.

8. Πρὸκειται γιά λίθινη πλάκα διαστάσεων 49,5x92x13,5 εκ., ίσως άρχαίο άρχιτεκτονικό μέλος.

9. Ο συγκεκριμένος χώρος σήμερα είναι καλυμμένος μέ στερεωτικό ύφασμα (τουλιπάνι).

γών, ὁ Θ. Εὐστρατιάδης ἰατρός, ὁ Νίκος Μιχόπουλος δάσκαλος ἄλλα ἀναγραφόμενος ὡς *γεωργικός*, μᾶλλον ἐκ τοῦ λόγου ὅτι δραστηριοποιούνταν στὸν γεωργικό συνεταιρισμὸ *Γεωργικὸ Μετοχικὸ Ταμεῖο*, ὁ Γεώργιος Φίλωνος γεωργικός κ.ἄ. Στὰ ἐπόμενα φύλλα τῆς ἐφημερίδας οἱ μνημονευθέντες δὲν παρέδωσαν καμμία συνεργασία. Ἡ ἐφημερίδα, πού ὡς τότε ἦταν διμηνιαία, ἀπὸ 11 Ὀκτωβρίου 1906 γίνεται δεκαήμερη μὲ διαστάσεις μεγαλύτερες καὶ τούτῃ τῇ φορᾷ 23x16 ἑκατοστά καὶ μὲ τέσσερες σελίδες. Τὸ ἔβδομο φύλλο πού κυκλοφόρησε στὶς 11 Νοεμβρίου 1906 δὲν εἶναι ἔντυπο, ἀλλὰ χειρόγραφο καὶ τυπωμένο σὲ πρωτόγονο πολύγραφο καὶ μὲ διαστάσεις 30x20 ἑκατοστά. Ὁ ἐκδότης του μάλιστα ἀλλάζει καὶ τὸν τίτλο πού γίνεται *Ἐφημερίς πολιτικὴ καὶ φιλολογικὴ ἐκδιδόμενη τρίς τοῦ μηνός*. Τὰ ἐπόμενα, καὶ τελευταία, φύλλα τῆς παραξένης αὐτῆς ἐφημερίδος κυκλοφόρησαν στὶς 21 Νοεμβρίου 1906, στὶς 11 Δεκεμβρίου, στὶς 21 Δεκεμβρίου μὲ «ἔκτακτον φύλλον διαφημίσεων», καὶ τὸ τελευταίον, δωδέκατο φύλλο, στὶς 31 Δεκεμβρίου. Στὸ τελευταῖο φύλλο ὁ ἐκδότης Ἀλέξανδρος Ἀστέριος προβαίνει σὲ ἀπολογισμό τοῦ 1906 τῶν ἐθνικῶν, διεθνῶν καὶ τοπικῶν γεγονότων. Ἐπομένως ἡ ἐφημερίδα κυκλοφόρησε σὲ δώδεκα συνολικά φύλλα ἀπὸ 1 Ἰουλίου 1906 ὡς 31 Δεκεμβρίου τοῦ ἰδίου ἔτους. Ἡ ἐφημερίδα φαίνεται ὅτι τυπωνόταν σὸ τυπογραφεῖο τῆς λαριναῆς *Μικρᾶς* τοῦ Θρ. Γ. Μακρῆ – ἢ ἀναγραφῆ σὲ ἄκρη τοῦ 4ου καὶ 5ου φύλλου τῆς *Μικρᾶς* τοῦ Ἀλμυροῦ.

Μὰς ἐνδιαφέρουν ὀριζόμενα χαρακτηριστικά δημοσιεύματα τῆς μικροσκοπικῆς αὐτῆς ἐφημερίδος, ἡ ὁποία σημειωτέον ὅτι ἐκδίδεται σὲ μία κρίσιμη γιὰ τὰ ἐθνικά θέματα ἐποχῇ, ὅπως ἦταν τὸ Μακεδονικό, τὸ Κουτσοβλαχικό, τὸ Βορειοπειρωτικό, τὸ Θρακικό. Στὸ πρῶτο φύλλο τῆς ἡ ἐφημερίδα ἀσχολεῖται μὲ τὸ Κουτσοβλαχικό, τὸ ὁποῖο τὸ 1906, βρισκόταν σὲ μία κρίσιμη καμπὴ ἑξαιτίας τῆς δραστηριότητος τῶν Ρουμάνων στὴ Μακεδονία, τὴν Ἡπειρο καὶ τὴ Θεσσαλία πού εἶχε ὀδηγήσει, λίγο πρὶν, στὴ διακοπὴ τῶν ἑλληνορουμανικῶν σχέσεων. Ὁ ἐκδότης καὶ ἀρθογράφος Ἀλέξ. Ἀστέριος, δὲν διατάζει, μολονότι ἡ περιοχὴ τοῦ Ἀλμυροῦ κατοικεῖται ἀπὸ πολυάριθμους Βλάχους ἠφισταμένους τῆ ρουμανικῆ προπαγάνδα, νά ἐπιτεθεῖ κατὰ τῆς Ρουμανίας σὲ ὀξύτατο μάλιστα τόνο ἑξαιτίας ὄχι μόνο τῆς δραστηριότητός της στὸν βορειοελλαδικὸ χῶρο, ἀλλὰ καὶ τῶν ἀπειλῶν της καὶ ἄλλων μέτρων πού ἡ χώρα αὐτὴ ἔλαβε σὲ βάρος τῶν Ἑλλήνων τῶν ἐγκατεστημένων σὲ ρουμανικὲς πόλεις (βλ. ἐπὶ τοῦ προκειμένου: Εὐθ. Ἀβέρωφ Τσοῦτσα, *Ἡ πολιτικὴ πλευρὰ τοῦ Κουτσοβλαχικοῦ Ζητήματος*, Τρίκαλα 1992, γ' ἔκδοση ΦΙΛΟΣ).

Γράφει, μετὰ τῶν ἄλλων, ὁ ἀρθογράφος: *Δὲν θέλετε νὰ πιστεῦσητε (οἱ Ρουμάνοι), θρασεῖς, ὅτι δὲν μᾶς ἐπιτρέπεται νὰ προδώσωμεν τοὺς ἐν Μακεδονίᾳ ἀδελφοὺς ἡμῶν χάριν τῶν ἠλικῶν συμπεφόντων τῶν αὐτόθι ἐγκατεστημένων Ἑλλήνων; Κτυπάτε λισσοδάσ. Οὐχί, ποτὲ δὲν θὰ θυσιάσωμεν τὴν ἐθνικὴν ἡμῶν ιδέαν, ὡς σεῖς πολλάκις συνειθίζετε, ὡς ἐξωνημένοι ἀγύριται. Ὁ Ἕλληνας αἰεὶ ἔθεσε ὑπεράνω τῆς ὕλης τὸ πνεῦμα καὶ διὰ τοῦτο δὲν εἶναι ἐφήμερος....* Στὸ δεῦτερο φύλλο (1 Αὐγούστου 1906) ἡ ἐφημερίδα ἔχει θέμα τῆς τὸ μακεδονικό, σὲ μία ἐποχῇ πού ὁ Μακεδονικός Ἀγὼν βρισκόταν στὴν ὀακὴ του. *Οἱ Βούλγαροι εἶναι ἀγριάνθρωποι, ἔχουν ἀντάξια κυβέρνηση πού ἐνθαρρύνει τὶς ἀκρότητες τῶν πολιτῶν της σὲ βάρος τῶν Ἑλλήνων τῆς Βάρνας: Οἱ Βούλγαροι ... τῇ ἐπινεύσει τῆς ἀνταξίας κυβερνήσεώς των, ἐξεδίωξαν δις ἄχρι τοῦδε, λιθοβολισμῷ, τὸν Ἑλληνα ἱεράρχην Βάρνης. Πολλάκις δὲ τοὺς ἀόπλους Ἑλληνας τῆς ἐγκαταλείπει τῶν κατέστρεψαν ἀπανθρώπως. Ἄλλη αὐτὴ ἀπόδειξις εἰς τὸ πείσμα τῶν ἑπιφανῶν διακηρυττοῦντων ὑποσηρικτῶν των ὅτι οἱ ἄθλιοι τοῦ Βόγα Μογγόλοι ἐπιζητοῦν τὸν ἐκβουλαρισμὸν τῶν ἐν τῇ χώρᾳ ἐκεῖνῃ Ἑλλήνων, τῶν αἰεποτε καὶ ἐν παντὶ ἀρογωνιαίων στοιχείων πολιτισμοῦ καὶ εὐνομίας. Πράγμα τὸ ὁποῖον ἐπεξή-*

τησαν και εις την Μακεδονίαν, χώραν έντελώς ξένην αυτοίς και δη υπό ξένην κυριαρχίαν ... Ένθιμηθείτε τὰ τουρκικά σαρκία σας τότε, και τὰς τύρας του Πάπα αργότερα. Άλλ' οι Έλληνες ποτέ δεν έπραξαν ούτως, ουτε και εις το μέλλον θά πράξουν. Σας το διακηρύττομεν!

Ο Άλεξ. Άστέριος έννοει στο παραπάνω κείμενο του τούς άνθηλληνικούς διωγμούς των Βουλγάρων στην Άνατολική Ρωμυλία, την εκδίωξη του μητροπολίτου Βάρνας Νεοφύτου (Ίουν.-Ίουλ. 1906), την προσπάθειά τους να εκβουλαργίσουν τούς ελληνικούς πληθυσμούς, σχέδιο που θέλουν να εφαρμόσουν στη Μακεδονία, με την όποια οσδέεις ιστορικός δεσμός τούς συνδέει. (Για τὰ γεγονότα στη Βάρνα βλ. Μ. Μαροβαβελάκης - Α. Βακαλόπουλος, *Αί προσφυγικά εγκαταστάσεις έν τη περιοχή Θεσσαλονίκης*, εκδ. Ι.Μ.Χ.Α., Θεσσαλονίκη 1955, σσ. 18-19).

Τά διαδραματιζόμενα τραγικά γεγονότα στη Μακεδονία έφθαναν βεβαίως και στον Άλμυρό· έτσι την 1 Οκτωβρίου 1906 ή έφημερίδα του Άλεξ. Άστεριου πληροφορεί τούς αναγνώστες της για τή δολοφονία του μητροπολίτου Κορυτσάς Φωτίου, αλλά κάμει τό λάθος και αυτή, όπως συνέβη και με άλλες άθιναϊκές εφημερίδες, να θεωρήσει δολοφονηθέντα και τόν μητροπολίτη Καστορίας Γερμανό Καραβαγγέλι: *Άκόμη δεν έσοφγγίσαμεν τὰ δάκρυά μας διά τόν θάνατον των δύο άρχηγών-ήρώων Άρκενόντα και Γαρέφη, πεσόντων «περι πάτρης» και ήδη έτέρα άφορμή μās δίδετε να θρηνησωμεν και άλλους ήρωας-άρχηγούς του δούλου γένους τόν Κορυτσά Φώτιον και τόν Καστορίας Γερμανόν...*

Τό 1906 ξεδιώχθησαν από την Άνατολική Ρωμυλία χιλιάδες Έλλήνων και πολλοί από αυτούς εγκατεστάθηκαν στη Νέα Άγκιαλό του Ν. Μαγνησίας. Ο άρθρογράφος ένημερώνει τούς αναγνώστες για τό συλλαλητήριο που οργανώθηκε στον Άλμυρό ύπέρ των προσφύγων την Κυριακή 13 Ίουλίου 1906, αλλά και τόν έρανο των συμπολιτών του και τό πάνδημο μνημόσυνο ύπέρ των θιμάτων. *Τό ψήφισμα του συλλαλητηρίου εκτυπωθέν διενεμήθη εις όλα τὰ έν Ευρώπη, Αμερική και Άφρική ελληνικά και φιλελληνικά κέντρα με την παράκλησιν όπως τό δημοσιεύσουν εις τὰς επίχωρίς εφημερίδας προς γνώσιν των πολιτισμένων της οικουμένης, διότι και προς εκείνους άπευθίνετο, αυτοίς δέ προπαντός, οι φιλελεύθεροι λαοί, πρέπει ν' ακούσουν τὰ δίκαια παράπονα κατά των από βορρά καννιβάλων. Διαπιστώνει κανείς από τό κείμενο αυτό τήν ένθικη εύαισθησία της θεσσαλικής αυτής πόλεως, αλλά και την άλληλεγγύη των πολιτών της προς τούς κατατρεγμένους Θρακιώτες.*

Η εγκατάσταση των προσφύγων της Άγκιαλού στον Άλμυρό και την περιοχή του προκάλεσε έντονες διαφωνίες: ό γνωστός αρχαιολόγος Ν. Γιαννόπουλος ύπεστήριζε την εγκατάστασή τους στην περιοχή του Άλμυρου και όχι στη σημερινή Νέα Άγκιαλό του Ν. Μαγνησίας, όπου εγκατεστάθηκαν, ενώ ό εκδότης και δημοσιογράφος Άλεξ. Άστέριος ύπεστήριζε ότι ώφέλιμο για την Έλλάδα ήταν να εγκατασταθούν στη Μακεδονία και στη νότια Θράκη για να ένισχύσουν τόν εκεί Έλληνισμό έναντι των ξένων επιδιώξεων. Έτσι στο κύριο άρθρο του πέμπτου φύλλου, 11 Οκτωβρίου 1906, με τίτλο *Η εγκατάστασις των Άγκιαλιτών ουχι έν Θεσσαλία*, έγραφε: *...ότι υπό ένθικη ένποψιν είναι άσπιφορος ή έν Θεσσαλία και άλλαχού της έλευθέρως Έλλάδος εγκατάστασις των εκ Βουλγαρίας και βορείας Θράκης (Άνατολικής Ρωμυλίας) προσφύγων. Προτιμότερα είναι υπό πάσαν ένποψιν ή εις Μακεδονίαν και νοτίαν Θράκην εγκατάστασις των προς πύκνωσιν του εκεί Έλληνικού πληθυσμού, και μετάδοσιν περισσότερου μένους έχθρικού προς τούς βαρβάρους επιδρομείς του Βορρά, διότι βεβαίως δεν πρόκειται μόνον περι της σωτηρίας όλίγων χιλιάδων όμοφύλων καταδωκομένων, αλλά περι ύπεριοχύσεως έν χώραις διεκδικουμέναις υπό των έχθρών εκείνων ότινες*

κατεδίωξαν και τους πρόσφυγές μας τούτους, και ἥτις υπερίσχυσις δὲν θά συντελεσθῆ βεβαίως μετὰ τὴν ἐκείθεν ἀπομάκρυνσιν τῶν κρατούντων τὰς ἐθνικὰς ἐκεῖ ἐπάλλξει. Μάλιστα εὐχῆς καὶ ὑπὸ τῆς ἐθνικῆς ὠφελείας ἔργον ἠθέλην εἶσθαι, ἐὰν οὐχὶ μόνον τοὺς ἐκεῖ νὰ συκρατῶμεν, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἐκ τῆς ἐλευθέρας μεταναστεύοντας εἰς Ἀμερικὴν ἢ ἄλλαχού νὰ εὐρίσκωμεν τρόπον νὰ τοὺς μετοχτετεύσωμεν ἐκεῖ.

Ὁ Ἄλξ. Ἀστέριος ἀσχολήθηκε, ὡσαύτως, καὶ μετὰ τὸ βορειοπειρωτικό ζήτημα πού καὶ αὐτὸ βρισκόταν σὲ κρίσιμη καμπή, δοθέντος, ὅτι εἶχαν ἀρχίσει οἱ διεργασίες στοὺς κύκλους τῶν Μ. Δυνάμεων τῆς ἐποχῆς γιὰ τὴ δημιουργία τοῦ ἄλβανικοῦ κράτους, πού τελικῶς καὶ ὀδήγησαν στὸ πρωτόκολλο τῆς Φλωρεντίας (Δεκέμβριος 1913) στὴν ἴδρυσή του μετὰ τὴν παρὰ τὴν ἀδικία σὲ βάρος τῆς Β. Ἠπειροῦ. Ἔτσι, στὸ ἔβδομο φύλλο τῆς ὀκτώτης ἀσχολεῖται μετὰ τὴν Β. Ἠπειροῦ στὸ κύριο ἄρθρο του πού τιτλοφοροῦνταν Ἠπειρος καὶ Ἀλβανία. Στὸ ἄρθρο αὐτὸ ὁ Ἄλξ. Ἀστέριος συζητεῖ τὰ περὶ τοῦ ἄλβανικοῦ ζητήματος σὲ μία ἐποχὴ πού βρισκεται σὲ ἔξαση ὁ ἄλβανισμός καὶ οἱ Μ. Δυνάμεις σχεδιάζουν τὴν ἴδρυσή τοῦ ἄλβανικοῦ κράτους καὶ τὸ ἐπέτυχαν τελικῶς. Ὁ συντάκτης τοῦ ἄρθρου γνωρίζει πολὺ καλά τὰ πράγματα, κατηγορεῖ μάλιστα ἐκείνους πού προσπαθοῦν νὰ πείσουν ὅτι οἱ γεωγραφικοὶ ὄροι Ἀλβανία καὶ Ἠπειρος ταυτίζονται καὶ ὅτι ἡ Ἠπειρος εἶναι μία νότια ἐπαρχία τῆς Ἀλβανίας ὅπως ἡ Γκεκαρία εἶναι βόρεια. Ἀπὸ τὴν ἄλλη, συνεχίζει ὁ συντάκτης τοῦ ἄρθρου, ὑπάρχει ἡ φανατικὴ μερίδα τῶν μεγαλοῦδεατῶν πού θεωρεῖ ὅτι Ἠπειρος καὶ Ἀλβανία πρέπει νὰ ἐνταχθοῦν στὸ ἑλληνικὸ κράτος ὑπὸ τὴν ὀνομασία Ἀλβανία θέλοντας, τοιοποτρόπως, νὰ κοκαλιέσουν τοὺς Ἀλβανούς. Καὶ ἐδῶ εἶναι τὸ μέγα λάθος τους, γράφει ὁ Ἀλέξανδρος Ἀστέριος, ἀφοῦ οἱ δύο αὐτὲς γεωγραφικὲς περιοχὲς οὐδεμία ἱστορικὴ ἢ ἄλλη σχέση ἔχουν ἢ μία μετὰ τὴν ἄλλη, ἀφοῦ ἡ πορεία τους ἦταν στὴν προοπτικὴ τοῦ χρόνου πολὺ διαφορετικὴ: ἡ Ἠπειρος, ἀσφαλῶς, ἑλληνικὴ καὶ ἡ Ἀλβανία τὸν, ἐδῶ καὶ 500 χρόνια ἔχοντας γνώρισμα τὸν μοαμεθανισμό ἠκολούθησαν ἀντίθετον πρὸς τὸν Ἑλληνισμό δρόμον, ὁ ὁποῖος μάλιστα Ἑλληνισμός οὐδέποτε ἔπαυσε οὔτε θά παύσῃ νὰ παρέχῃ πᾶσαν ἀδελφικὴν εἰλικρινῆ ἀρωγὴν, διότι περισσότερο παντὸς ἄλλου γείτονος –ψευδοενδιαφερομένου– ἡμεῖς συναισθανόμεθα τὸν ἐκ τῆς ἀπωλείας ἀδελφοῦ πόνου. Ὁ Ἄλξ. Ἀστέριος ἐδῶ παρουσιάζεται τῶ ὄντι προφητικὸς καὶ ἐκφράζει, ἐπιπλέον, τὴν ἀπορία του πῶς ὁ ἄλβανικός λαὸς διεκδικεῖ τὴν Ἠπειρο, ὁ ὁποῖος οὔτε καὶ αὐτὸς γνωρίζει διατὶ μᾶς ζητεῖ τοιοῦτόν τι... Καὶ λυτεῖται ὅτι στὴν Ἀθήνα κυκλοφοροῦσαν γεωγραφίες καὶ χάρτες ὅπου ὁ γεωγραφικὸς ὄρος Ἠπειρος ἀντικαθίσταται μετὰ τὸ Ἀλβανία. Ὁ αὐτὸς ἀρθρογράφος ἐπισημαίνει τὰ σχέδια Αὐστριακῶν καὶ Ἰταλῶν πού ὑποβλέπουν τὴν Ἀλβανία καὶ ἐπιθυμοῦν νὰ ἄλβανοποιήσουν, στὴ συνέχεια, καὶ τὴν Ἠπειρον «τὴν καθαρῶς ἑλληνικὴν ταύτην χώραν». Καὶ εἶναι ἀλήθεια ὅτι, ὡς τὸ 1913, ἔτος ἰδρύσεως τοῦ νεόκοπου ἄλβανικοῦ κράτους σκληρὸς ἦταν ὁ ἀνταγωνισμὸς τῶν δύο αὐτῶν δυνάμεων, τῆς Ἰταλίας καὶ τῆς Αὐστρίας, μετὰ τὴν πρώτη νὰ ἔχει κερδίσει καὶ νὰ ἔχει ἐπιβάλει ὡς τὸ 1940 τὴ δικαίη της πολιτικοοικονομικὴ παρουσία στὴν Ἀλβανία. Γιὰ ὅλα τὰ ἀνωτέρω βλ. Κ. Α. Βακαλόπουλος, Ἠπειρος. Ἱστορία τοῦ Βορείου Ἑλληνισμοῦ, ἐκδ. Κυριακίδη, Θεσσαλονίκη 1992.

Στὸν ἀπολογισμό τοῦ 1906 ὁ Ἄλξ. Ἀστέριος μᾶς πληροφορεῖ ὅτι κάτοικοι τοῦ Ἄλμυροῦ, Ἠπειρωτῆς τὴν καταγωγὴ, εἶχαν συστήσει τὸν «Ἠπειρωτικὸν Σύλλογον Πύρρος ὁ Ἀετός» μετὰ πρωτοβουλία τοῦ Ἠπειρώτου ἱατροῦ Εὐσταθιάδου, τοῦ ὑπὲρ πατριδὸς ὑποστάντος ἐμπόρου Γ. Πλάκα μετὰ σκοπὸ τῆ στήριξη τῶν σηματοποιῶν του· δυστυχῶς ὁ Σύλλογος αὐτὸς δὲν εὐδοκίμησε. Παρηγορεῖται, ὡστόσο, ὁ Ἄλ. Ἀστέριος ἀπὸ τὴ δραστηριότητα πού εἶχε ἀναπτύξει στὸν Ἄλμυρο ὁ μακεδονικὸς σύλλογος «Μέγας Ἀλέξανδρος». Ὁ σύλλογος αὐτὸς εἶχε ἰδρυθεῖ μετὰ πρωτοβουλία τοῦ ἐν

Βόλω Μακεδονικού Σωματείου που εκπρόσωποί του επισκέφθηκαν τόν Άλμυρο, όπου κατοικούσαν πολλοί Μακεδόνες και με τη βοήθεια του Παντελή Παπαδοπούλου και του Ξωγράφου Άποστολίδη ίδρυσαν τόν ως άνω σύλλογο. Στόν Άλμυρο δραστηριοποιούνταν για τά εθνικά θέματα και πατριωτικό σωματείο υπό τήν έπωνυμία «Τμήμα τής Έταιρείας Έλληνισμός» τήν πρωτοβουλία τής ίδρύσεως του είχαν ό ίδιος ό Άλέξ. Άστέριος, ό παλαίμαχος πολιτευτής Φίλων και ό Ήπειρώτης τήν καταγωγή Εύσταθιάδης. Τό σωματείο αυτό όργάνωσε τρεις εκδηλώσεις: τήν πρώτη μέ άφορμή τήν Άλωση τής Κωνσταντινουπόλεως και μέ τή συμπλήρωση έτους από τήν ίδρυσή του, τή δεύτερη κατά τόν διωγμόν και τήν καταστροφήν τών έν Βουλγαρία όμογενών μέ τήν όργάνωση συλλαλητηρίου, τήν έκδοση ψηφίσματος και τήν διοργάνωση εύεργετικής θεατρικής παραστάσεως· ή τρίτη εκδήλωση άφορούσε σέ ποιητική έσπερίδα μέ τήν εύκαιρία τής έντεθθεν διελεύσεως του τυφλού ποιητού Τραμπακουλουπόλου τής όποίας τά έσοδα διετέθησαν ύπέρ του στόλου. Έκπρόσωπος του συλλόγου παρέστη μάλιστα και στήν Έθνική Διάσκεψη τών Άθηνών.

Αυτή είναι έν όλίγοις ή ιστορία τής μικρής αυτής έφημερίδος τής θεσσαλικής έπαρχίας, όπου άποτυπώνεται ή άγωνία άνησυχών πολιτών της για τήν πορεία τών εθνικών μας θεμάτων, του μακεδονικού, του βορειοηπειρωτικού, του θρακικού, τής προετοιμασίας τής χώρας για τους βαλκανικούς πολέμους.

Τήν έφημερίδα αυτή παρουσίασε στό ένθετο τής ιστορικής έφημερίδος του Βόλου *Η Θεσσαλία* μέ τίτλο «Διαδρομές» ό κ. Βίκτωρ Κοντονάσιος, πρόεδρος τής Φιλαρχαίου Έταιρείας Άλμυρου «Ήθους» και όι συνεργάτες του κ.κ. Άνδρέας Τρέσκακς και Γιάννης Μπίοδρας –Κυριακή 15 Φεβρουαρίου 2004–, άφιέρωμα «Ο Τύπος του Άλμυρου». Από τό άφιέρωμα αυτό έλήφθησαν και όι παραπάνω πληροφορίες.

Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

ΑΘ. Ε. ΚΑΡΑΘΑΝΑΣΗΣ

ΑΝΕΚΔΟΤΑ ΕΓΓΡΑΦΑ ΑΠΟ ΤΗ ΔΡΑΜΑ

Κατά τήν αναζήτηση ανεκδότων εγγράφων¹, ελληνικών και τουρκικών, της νεότερης ιστορίας της Μακεδονίας εντοπίσαμε σε παλαιοπωλείο της Κωνσταντινουπόλεως, μεταξύ άλλων εγγράφων, δύο έγγραφα που αφορούν τη Δράμα.

Το πρώτο έγγραφο αναφέρεται σε μίσθωση εργαστηρίου, που συντάχθηκε από

1. Καρπός των αναζητήσεών μας από επισκέψεις σε οικίες κυρίως προσφύγων, που είχαν τήν ευγενή καλοσύνη να μας δωρίσουν έγγραφα ή να μας παρέχουν φωτοαντίγραφα τους, από αγορές σε παλιοπωλεία της Κωνσταντινουπόλεως και από το Μπιτ-παζάρ Θεσσαλονίκης, παρουσιάσαμε τις εξής μελέτες: α) «Δύο έγγραφα (πωλητήριο-εξοφλητικό) από το Σκοπό της Ανατολικής Θράκης», *Περί Θράκης* 1 (2001) 215-220. β) «Ανέκδοτο πωλητήριο έγγραφο της κοινότητας Βογδάντας (Γευγελή)», *Μακεδονικά* 33 (2001-2002) 327-331. γ) «Πατριαρχική Εγκύκλιος του Ιωακείμ Γ΄ προς τον μητροπολίτη Καισαρείας Γεωβάνιο περί εκκλησιαστικών δικαίων και προνομίων», *Πρακτικά Α΄ Πανελληνίου Επιστημονικού Συνεδρίου: Καππαδοκία· Ιστορία, Θεολογία, Παιδεία, Πολιτισμός (22-24 Σεπτεμβρίου 2000)*, Θεσσαλονίκη 2002, σσ. 305-324. δ) «Ο κανονισμός του Ελληνικού Μαθητικού Μορφωτικού Συλλόγου "Ο Φοινίξ" της Μεγάλης του Γένους Σχολής» [νπό έκδοση στα πρακτικά της ημερίδας που διοργάνωσε η Εταιρεία Μελέτης της καθ' ημάς Ανατολής (30 Νοεμβρίου 2002) με θέμα: «Η Μεγάλη του Γένους Σχολή. Ιστορία και προσφορά»]. ε) «Εκδρομή των τελειοφοίτων του Α΄ Γυμνασίου Θηλέων Θεσσαλονίκης στην Αδριανούπολη κατά το έτος 1952», εφημ. *Ο Πολίτης* (Αθήνα) Ιούνιος 2002, αριθ. φ. 422, σ. 10.